

Fonteinkerk, 2 juli 2023

Lezingen: Jeremia 29:1, en 10-14, en Mattheüs 10:29-42

Als ik aan tien mensen zou vragen: “Wat vinden jullie van deze woorden van Jezus, wat is jullie reactie?” dan denk ik dat negen van de tien zouden zeggen: “Heftige woorden! De lat ligt weer hoog! Wie kan er een volgeling zijn van deze veeleisende Meester?” Alleen de tiende zou reageren met: “Maar dat van die mussen: dat is toch wel mooi! En dat van die haren op ons hoofd, die allemaal geteld zijn: wat een troost!”

“Ik ben niet gekomen om vrede te brengen, maar het zwaard.” “Wie méér van zijn vader of moeder houdt dan van Mij, is Mij niet waard, en wie méér houdt van zijn zoon of dochter dan van Mij, is Mij niet waard.” “Wie Mij verloochent bij de mensen, zal ook Ik verloochenen bij mijn Vader in de hemel.” Laten we eerlijk zijn: je zou er moedeloos en wanhopig van worden! Deze strenge woorden vormen het slot van een uitzendingsverhaal. Heel Mattheüs 10 staat in het teken van de uitzending van de twaalf leerlingen. De twaalf moeten erop uit met goed nieuws (“Het Koninkrijk van de hemel is nabij!”) en met goede voornemens: zieken genezen, doden opwekken, demonen uitdrijven. Maar ondanks deze prachtige opdracht moeten ze zijn voorbereid op weerstand en tegenstand. Jezus waarschuwt zijn leerlingen met dreigende zinnen als: “Ik zend jullie als schapen onder de wolven”, “Pas op voor de mensen, want ze zullen je voor het gerecht brengen en je geselen in hun synagogen”, “Jullie zullen door iedereen worden gehaat omwille van mijn naam”. Deze missie wordt geen plezierreisje! Deze reis zal van de leerlingen het uiterste vergen: al hun moed en doorzettingsvermogen, al hun hoop, geloof en liefde, al hun bloed, zweet en tranen.

Jezus wil zijn leerlingen waarschuwen, en daarom zetten zijn woorden alles op scherp. “Zijn jullie werkelijk bereid om de boodschap van het Koninkrijk te brengen? Zullen jullie mijn naam hoog houden, ook als de tegenstand groter wordt? Durven jullie vaste patronen te doorbreken, ook de gewoontes van familie en traditie?” Jezus dringt aan op vasthoudendheid, en op een radicale keuze voor een nieuwe tijd. Maar Hij belooft ook de troost en de nabijheid van God: “Jullie zijn méér waard dan een hele zwerm mussen.” En als Jezus uitgesproken is, lezen we (hoofdstuk 11, vers 1) dat Jezus ook zelf verder trekt om het “goede nieuws” te verkondigen. Ondanks de ernst van de zaak gaat het om een “blijde boodschap”! Hoe zou het toch komen, dat wij de woorden van Jezus eerder opvatten als zwaar, dreigend, en haast onmogelijk om uit te voeren, dan bevrijdend en blij makend? Al in Psalm 1 wordt gesteld dat het luisteren naar God geluk brengt. “Gelukkig” is het eerste woord van deze Psalm. Gelukkig is de mens die vreugde vindt in de woorden en wetten van God, en die zich voortdurend daarin verdiept. Zo’n mens is als een sterke, gezonde boom die tot bloei komt en vruchten geeft. De woorden van God brengen een mens tot groei en bloei, laten een mens tot zijn eigenlijke bestemming komen. Dan moet je er wel voor kiezen om niet mee te gaan met wie kwaad doen en alle normen en waarden bespotten. In de Statenvertaling stond er: “Welgelukzalig is de man die niet wandelt in de raad der goddelozen, noch staat op de weg der zondaren, noch zit in het gestoelte der spotters.” De activiteit gaat hier van wandelen via staan naar zitten, alsof er een weg beschreven wordt die tot stilstand komt, doodloopt. Het geluk van een mens is dus nauw verbonden met de keuzes die hij maakt. Waar kies je voor, waar sta je voor? Het volgen van God is een bron van geluk en vreugde.

Wat zou ons kunnen helpen om wat meer blijdschap te ontleen aan de woorden van Jezus? Misschien dit: zijn strenge woorden betekenen in elk geval dat ons leven volkomen serieus wordt genomen. Voor Jezus en voor God dóét het er toe, wat wij zeggen en wat wij doen. Wij worden aangesproken als verantwoordelijke mensen. We horen de verwachting dat wij een

goede boodschap zullen brengen, en dat wij goede, bevrijdende dingen zullen doen. Dat is eigenlijk een eervolle verwachting, een bijzonder goede boodschap. Het is goed nieuws dat wij uitgedaagd worden, opgeroepen om ons bestaan serieus te nemen.

Wij leven in een maatschappij waarin de mensen nog maar in één god geloven: de god van Winst en Groei tegen Elke Prijs. Alles in onze samenleving wordt bekeken door de bril van financiële haalbaarheid, maakbaarheid en winst. We worden er doodongelukkig van, en we zien hoe de onvrede groeit. Zouden we als kerk wellicht harder moeten roepen dat we als mensen een verbindend verhaal nodig hebben, en een visioen van een nieuwe wereld, van een maatschappij die zorgzamer, toleranter, inclusiever en hartelijker is, en een nieuw besef dat het uiteindelijk allemaal draait om liefde en compassie? De wereld gaat verloren zonder groepjes mensen die weet hebben van een Koninkrijk van de hemel...

We kunnen de tijd van vandaag niet vergelijken met de tijd van Jezus. De weerstand en de tegenstand in zijn dagen, - die kennen wij niet. Vandaag de dag mogen we geloven wat we willen, en dat laat de wereld in feite koud. Maar juist die kilheid en die onverschilligheid, - is dat niet voor ons een oproep om vol te houden, om volhardend te zijn, om geloof, hoop en liefde hoog te houden tégen de maatschappelijke minachting in? De heldere keuzes en het doorzettingsvermogen waar Jezus over spreekt, - is dat vandaag de dag niet méér dan ooit noodzakelijk?

Misschien hebben wij van het geloof te veel een vriendelijke, gezellige boel gemaakt. Als wij aan elkaar vragen: "Wie is God voor jou?", dan zal het antwoord luiden: "God is voor mij een Vriend, een Helper, een Trooster, Iemand die naar mij luistert en met me meegaat. Mijn geloof maakt me blij en dankbaar in dagen van voorspoed, en geeft me kracht en nieuwe moed in tijden van tegenspoed. Geloof maakt mijn bestaan zinvoller, verrijkt mijn leven. Daarmee kan ik het leven beter aan." En dat is waarachtig een prachtig antwoord! Maar zien we dan niet over het hoofd dat geloven ook een donkere, lastige kant kan hebben? Het is de donkere kant van het kruisdragen, de kant waarmee wij in onze hedonistische samenleving niet zoveel raad meer weten. Het is de donkere kant die Jezus zijn leerlingen laat zien, als Hij hen waarschuwt voor tegenstand en dreiging. Ook in de dagen van Jezus vonden de mensen dit moeilijk. Tientallen, honderden mensen liepen achter Jezus aan toen Hij nog gewoon zijn wonderen deed en over het Koninkrijk Gods vertelde. Maar toen Hij de lijdensweg naar Golgotha liep, met het kruis op zijn rug, toen was er niemand meer die Hem nog volgen wilde. Zelfs zijn trouwste leerlingen hadden Hem op dat moment in de steek gelaten. "Jezus heeft velen die zijn Koninkrijk in de hemel beminnen, maar slechts weinigen die zijn kruis willen dragen," schrijft de theoloog Bonhoeffer in een van zijn brieven.

Misschien ligt hier wel een reden (niet "de" reden!) voor het verdwijnen van de kerken uit deze samenleving: we zijn veel teveel met onszelf bezig, met het leuk en aangenaam maken van ons kerkzijn en onze erediensten, en daarnaast met onze vaste gewoontes, onze zorgen en problemen, onderlinge verschillen... We hebben geen alternatief kunnen bieden voor de ons omringende cultuur van genieten, presteren en zelfhandhaving. We gaan ook als christenen vanzelfsprekend mee met onze welvaarts- en consumptiemaatschappij. We hebben aan onze jongeren niet kunnen overbrengen dat het liefhebben van God en het liefhebben van je naaste de twee pijlers zijn waarop een mensenleven is gebaseerd. Als we nog luisteren naar de woorden van God, is dat om er troost en bemoediging in te ontdekken, niet om er nieuwe, andere mensen van te worden. Zijn wij nog in staat om ruimte te maken voor het geloof als kracht die ons leven verandert?

En dan is God altijd weer barmhartiger dan wij denken. “Wie mij verloochent, zal Ik bij mijn Vader verloochenen...” Maar toen Petrus zijn Heer verloochend had, werd hij toch weer in genade aangenomen. Jeremia vertelt over de straf van God. Maar die straf zal tijdelijk zijn, en het volk zal weer terugkeren uit de ballingschap. “Ik heb jullie geluk voor ogen, niet jullie ongeluk: Ik zal je een hoopvolle toekomst geven.” En alle haren op ons hoofd zijn geteld. Laten we opnieuw leren lezen: de woorden van God drukken ons niet terneer, maar inspireren ons tot bevrijding, en vormen een bron van geluk!